

SODEGAR (1) ant., 'somore, fer trontollar (moralment o físicament)', junt amb SOTRAGAR (2) 'sacsejar fortament' i sotrac 'trontoll, sacseig', i junt amb SOROLLAR (3) 'fer trontollar' (amb les seves variants *sodrirar, sondrollar* etc), formen un complex de verbs catalans que no és possible separar uns dels altres, però tampoc fóra satisfactori assignar a tots una base única en rigor; és probable que en (3) hi hagi hagut influència o encruentament amb una altra filiació etimològica (potser *eix-orellar* 'estirar les orelles' > 'espavilar, deixondir, amb sacseig o amb remor', o una influència onomatopèica), i en (2) alguna contaminació de la família de TREURE i sostrare, pel que fa a *sodegar* deu ser afí de l'it. *solleticare* 'pessigollejar', 'somore', metàtesi del ll. *SOLLICITARE* id., que en català degué passar a **soldegar/soudegat*, i, probablement, d'altra banda, a *soldregar*, d'on les variants *sodreyar, sodraquejar, sondroyar* etc, totes elles també documentades i intermèdies entre (1), (2) i (3). □ 1ª doc: *sodegar*, sovint des del 3.º quart del S. XIV; *sodreyar*, c. 1280, els altres només des de c. 1800, llevat d'un cas de *sobrollar* el 1304, i molts de l'important substantiu *soroll* des de c. 1700, el sentit bàsic del qual sembla ser 'remor que eixorda o sacseja' i que per tant s'acosta al significat de *eixorellar* 'eixordar'.

«Lo giny major de Barcelona --- hauria tirat a la casa d'En Amorós, de la vila d'Arglers, qui era fora lo mur --- e seria ja un poc madurada; --- e faem --- fer un castell de fusta per combatre la vila ---; e lo giny major de Barcelona tirà a la dita casa de N'Amorós e ferí-la d'algunes pedres, e la *sodegà* fort, e aucís lo que era capità de la casa», *Crònica de Pere el Cerimoniós* (Bof., 189; Pagès, p. 186, § 119.14); «Curial, coneixent que l'altre més avant no podia, ans li fallia alè e força, cuytà l molt poderosament e, lexada l'espasa, l'aferrà ab les mans; e, despuys que l hac un poc *sodegat*, de un torn lo més per terra», *Curial* (I, 1, 22; *NCl*, I, 79). «Lexant a part --- desig luxuriós / --- / si per amar a vós, havi' atès / honor e béns, bellea e saviesa, / l'amor que us he, tendria per ofesa / ---; / ma voluntat en si tal càrrec porta / que no serà, sens la vostra, contenta, / e fora vós no m pens que may consenta / que null desig li *sodegue* la porta, / Plena de seny ---!» (Ausiàs v, 5b) 1ª

Altrament això sembla haver-se convertit ja en una frase feta, en la València del S. xv: en la *Brama dels Llauradors* de Jaume Gaçull, tota ella un mosaic de frases idiomàtiques del poble: «Ni jo stic un gat - ni ell ensopega, / i' l dard ab gandalles - y bona virolla / s'és tret a mallol: la porta 'n *sodega* / i'l temps s'engurgaça, - y tot m'o sorrega» (v. 223): o sigui un dard, molt més gros que la sageta d'Eros infant, li colpeix la porta fent-la trontollar. És clar que 'n és l'INDE possessiu (la porta d'ell o d'ella, car aqueix dard .. més val no descampollar-l'hi), no hi ha cap raó per aglutinar aquest 'n amb el verb, forjant un hapax *ensodegar* com fa Miquel i P. (seguit en el glossari d'un modest interrogant, amb cega obediència d'AlcM).

Sovint, doncs, es tracta de temptacions amoroses o

solicitations d'un amor sensual; i això també quan no hi ha violència física sinó moral solament. «du Remígius --- atena ací tot crestià quant és a Déu odiós lo peccat de adulteri e *sodegada* la muyller del altre, o lo marit, a² la dona maridada --- car Déus --- y ha posades diverses leys penals: --- cosa leça en --- seglar, --- molt pus leça --- en dona de religió, axí com ensenya la següent història ---», Eiximenis, *Dones*, cap. 212; i un poc més innocent (sempre, però, amb la idea d'infidelitat amorosa, si bé a un difunt): «com fos mort Sèrnio, hom fort honrat, romàs sa muller, Na Valèria, vídua; e com fos molt *sodegada* que prengué altre marit ---» en el *L. de Col·lacions* (ms. segle xv, *DAG*), on tenim ja enterament el sentit mansuet del ll. *sollucitare* «Los altres estudiants --- aprenen de *sodegar* dones» 'seduir-ne', StVicentF (*Serm.* III, 64.35).

En fi, deixant a part l'aplicació amorosa, també pot ser ja només 'incitar, sollicitar suggestivament': «--- alguns consellers vostres, que, si volen un ofici, per si o per altres, *sodeguen* aquell qui l té, dient: Vós havets a renunciar al ofici ---» c 1390 (*BABL* XI, 7). O, més rarament, en construcció reflexiva, arriba a un sentit afí, dins un ordre quasi físic, de 'bellugar-se, sotrollar-se, trontollar': «Lo Novell Testament se mou e *sodegue*, e lo Vell no s mou», StVicentF (*Serm* III, 84.16).

Un verb pertanyent al català medieval, amb deu testimonis, dels quals vuit en grans escriptors, dels més clàssics de la llengua, d'origen no investigat, sobre el qual ni tan sols s'ha publicat cap conjectura, i ni se li ha assenyalat mai cap parentela fora del català antic. Si no és el que diu AlcM: «probablement relacionable amb *sotragar* i les seves variants». Jo també ho he pensat diverses vegades, i només em torbava la dificultat de conciliar fonèticament aquest amb aquell.

De *sotrac, sotragada* etc., hem de reconèixer que el seu aspecte i sentit semblen ben diferents; i en ja escriure una nota, a propòsit del cast. *tragar*, i en la qual arribava a la conclusió provisional que hi havia les aparences d'una onomatopèia. Com sigui que TRAGAR (*DCEC/DECH*), cat. *dragar*, deia, «probablement s'ha tret del ll. DRACO, -ONIS, 'monstre devorador', i no pas d'un derivat del ll. TRAHERE» aclaria jo a la nota 9 d'aquest article.

«En cuanto a dicha derivación de DRACO, no creo que el cat. *sotragar* 'sacudir' pueda constituir una objeción seria contra esta etimología, a pesar de su relación con TRAHERE, quizá más aparente que real. En primer lugar, apenas conozco testimonio alguno de esta palabra, ni de *sotrac* o *sotragada*, anterior al S. XIX; sólo *sodrach* 'golpe' como barbarismo en el valenciano B. Fenollar, h. 1490 (*BABL*, 1950, 146). Por otra parte existen numerosas variantes fonéticas, que nos apartan mucho de TRAHERE: mall *sodrac, sutric, sodragada, sodrogar*, Garrigas *soldroc*, Priorato *sondrec*, Tortosa *sostracada*, Bna. y Vic *sotraquejar* y *sotraqueig*; *soldracada* oído en Fraga (*li peque la soldracada*); comp. el mall *sondrollar* equivalente del barcelonés *sollar* 'sacudir levemente'. Parece quimérico querer de-